

Anàlisi de les informacions sobre la Via Catalana cap a la Independència emeses pel prestador de serveis de comunicació audiovisual Televisió de Catalunya, SA, durant el teleinformatiu *Info K* del canal Super3 el 12 de setembre de 2013

Fets

1r. Mitjançant l'Informe 53/2013, de 26 de setembre, l'Àrea de Continguts d'aquest Consell ha analitzat el contingut del teleinformatiu infantil *Info K*, de 12 de setembre, amb la finalitat de determinar si les informacions relatives a la Via Catalana cap a la Independència incompleixen la normativa de protecció de menors. A aquest efecte, l'Informe fa una descripció del programa en el sentit següent:

- a) "L'*Info K* és un teleinformatiu adreçat a nens i nenes de 8 a 12 anys que s'emet, de dilluns a divendres, al canal Super3. Està estructurat en un bloc de titulars, un bloc de notícies d'actualitat, la predicció meteorològica i diverses seccions que van variant al llarg dels dies de la setmana (clips, propostes, infoporters, llibres, entrevista i contra).
- b) Com a teleinformatiu infantil, l'*Info K* narra els fets d'actualitat de forma didàctica **des del punt de vista dels infants. Sovint els infants prenen part dels ítems informatius intervenint-hi en forma d'insert, fent de reporters, o participant en grups de debat.**
- c) Així, el programa explica, amb un llenguatge planer i contextualitzant, els continguts, tant les notícies d'actualitat, com les notícies estrictament relacionades amb el seu dia a dia (festivals infantils, novetats del Club Super3, etc.). La informació que transmet l'*Info K* **s'adequa a l'edat, la maduresa i el nivell cognitiu del seu públic objectiu. El teleinformatiu centra les notícies en els infants i els dóna veu perquè opinin** sobre els temes que s'hi tracten: política, economia, societat, educació, esport, etc."

2n. Del teleinformatiu infantil *Info K*, l'Informe de l'Àrea de Continguts n'ha analitzat la presència de menors d'edat i, concretament, les seves intervencions i el context en què es produeixen. D'aquesta anàlisi se n'extreuen, entre d'altres, les conclusions següents:

- a) La intervenció de menors es contextualitza en un espai informatiu adreçat a infants que s'ocupa de temes d'actualitat (incloent-hi l'actualitat política) i que habitualment inclou inserts de menors d'edat.
- b) Els menors que són entrevistats a l'*Info K* expressen la seva opinió i el seu posicionament envers un tema d'actualitat en què participen. Els seus inserts expressen, des del seu punt de vista, el motiu d'assistència a la Via Catalana, l'objectiu de l'acte i la simbologia de les 17.14 h. Les seves opinions són expressades mitjançant un llenguatge propi de l'edat i de l'etapa cognitiva.
- c) La identificació i la intervenció de diversos menors d'edat en les informacions analitzades referents a un fet d'actualitat (la Via Catalana cap

a la Independència) en el marc d'un informatiu infantil (*Info K*), que té lloc en un entorn familiar que fa pressuposar que hi ha consentiment de pares o tutors, no vulnera la legislació que empara els menors d'edat. Tot i que es tracta d'un fet relatiu a la seva vida privada, la participació de menors en un acte d'expressió democràtica no és susceptible d'afectar-ne la reputació ni el bon nom.

- d) El fet noticable és l'acte de celebració de la cadena humana, en conseqüència, els inserts dels participants hi són favorables. El pluralisme informatiu només és valorable quan es tracten períodes de temps suficientment representatius.

3r. Vist l'informe de l'Àrea Jurídica, que es reproduïx en les seves parts necessàries:

"Consideracions jurídiques

Primera. L'apartat 1 de l'article 20 de la Constitució espanyola (en endavant, CE) reconeix i protegeix, entre d'altres, el dret a expressar i difondre lliurement els pensaments, les idees i les opinions mitjançant la paraula, l'escriptura o qualsevol altre mitjà de reproducció i a comunicar o a rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió. D'altra banda, aquests drets estan específicament reconeguts a la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor (en endavant, LOPJM). Així, "Els menors tenen dret a buscar, rebre i utilitzar la informació adequada al seu desenvolupament" (article 5) i gaudeixen del dret a la llibertat d'expressió que "també té el límit en la protecció de la intimitat i la imatge del menor" (article 8).

Aquesta protecció de la joventut i de la infància, com a límit al dret a la llibertat d'informació i d'expressió és present, també, a l'apartat 4 de l'article 20 de la CE, i així mateix, vincula els prestadors de serveis de comunicació audiovisual, com assenyala l'article 9 de la Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya (en endavant, LCA).

Segona. En aquest ordre de consideracions, l'article 80 de la mateixa norma reconeix com a principi regulador dels continguts audiovisuals "respectar el deure de protecció de la infància i la joventut d'acord amb els termes que estableixen aquesta llei i la legislació aplicable en aquesta matèria".

D'acord amb aquestes previsions, l'article 81 LCA estableix mesures específiques de protecció en determinar que "Els prestadors de serveis de comunicació audiovisual no poden difondre el nom, la imatge ni altres dades que permetin d'identificar els menors en els casos en què, amb el consentiment o sense el consentiment de llurs pares o tutors, en puguin quedar afectats l'honor, la intimitat o la imatge".

A més, estretament vinculat amb la previsió de l'apartat 1 de l'article 81 LCA, cal tenir en compte que, d'acord amb la LOPJM, "La difusió d'informació o la utilització d'imatges o nom dels menors en els mitjans de comunicació que puguin implicar una intromissió il·legítima en la seva intimitat, honra o reputació, o que sigui contrària als seus interessos, determina la intervenció del Ministeri Fiscal, que ha d'instar immediatament les mesures cautelars i de protecció que preveu la Llei i sol·licitar les indemnitzacions que corresponguin pels perjudicis causats". Considerant intromissió il·legítima al dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge del menor "qualsevol utilització de la seva imatge o el seu nom en els mitjans de comunicació que pugui implicar menyscabament de la seva honra o reputació, o que sigui contrària als seus interessos fins i tot si consta el consentiment del menor o dels seus representants legals".

Tercera. En aquest sentit, resulta oportú posar de relleu que la ratificació per part de l'Estat espanyol de la Convenció sobre els drets de l'infant de 20 de novembre de 1989, i del Conveni de l'Haia de 29 de maig de 1989, són l'eix de gravitació que va impulsar la modificació de la legislació interna per adequar-la al que s'hi estableix en matèria de protecció de menors, especialment, pel que fa a la participació i l'opinió dels menors, així com al seu dret a ser informats.

Quarta. Com assenyala la doctrina,¹ la LOPJM va néixer amb la voluntat d'acomodar l'ordenament jurídic a la realitat de la societat actual i va posar de manifest que les transformacions socials i culturals produïdes en la nostra societat han provocat un canvi en la concepció social de l'infant mitjançant el reconeixement ple del fet que els menors són titulars de drets i tenen una capacitat progressiva per exercitar-los.

Aquesta Llei reconeix expressament, i per primera vegada, determinats drets del menor, com ara el dret a la llibertat d'expressió, el dret a la llibertat ideològica, el dret de participació i el dret a la informació, com també altres drets ja reconeguts abans que fos promulgada, com ho són el dret a la intimitat, a l'honor i a la pròpia imatge, l'exercici dels quals es modula amb la necessària protecció als menors, com és el cas, per exemple, de la difusió de dades personals que poguessin ser contràries al seu interès (ex. Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge).

Cinquena. També el legislador català va aprovar la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència,² que estableix un marc de drets i llibertats civils i polítiques dels menors: llibertat d'expressió; dret d'accés a la informació; llibertat de pensament, consciència i religió; dret de participació; llibertat d'associació i de reunió; així com el dret a la protecció de l'honor, la dignitat, la intimitat i la pròpia imatge.

Per tant, el marc normatiu vigent considera els menors d'edat com a subjectes actius, participatius i creatius, amb capacitat de modificar el seu propi medi personal i social, i de participar en la cerca i satisfacció de les seves pròpies necessitats. Això és amb caràcter general. La normativa de referència parteix de la consideració que la millor manera de garantir socialment i jurídicament la protecció a la infància és promoure'n l'autonomia com a subjectes i per aquest motiu considera les necessitats dels menors com a eix dels seus drets i, per tant, de la seva protecció.

Sisena. En aquest context normatiu, en relació amb la peça informativa emesa al teleinformatiu infantil *Info K* el 12 de setembre, l'Informe de l'Àrea de Continguts d'aquest Consell, a propòsit de l'anàlisi sobre l'aparició i el tractament dels menors amb referència a la Via Catalana, parteix del seguiment d'una nena –Berta, de 9 anys– que hi assisteix juntament amb la seva família. Com continua assenyalant l'informe esmentat, "La càmera els segueix des de primera hora del matí –són a casa preparant el dinar que s'emportaran en carmanyoles–, mentre es desplacen fins al tram assignat i durant les hores que s'estan a la cadena humana. Les imatges de la família al tram de la via inclouen també imatges i inserts dels amics que els acompanyen".

¹ GIBERT JORDÀ, T. "Ley de protección jurídica del menor". A: *Boletín del Ministerio de Justicia*. Any L. Núm. 1776. Pàgines 5-28. Juny 1996. ISSN: 1989-4767.

² En desenvolupament de l'article 17 de la Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (en endavant EAC), que reconeix el dret de totes les persones menors d'edat a rebre l'atenció integral necessària per al desenvolupament de llur personalitat i llur benestar en el context familiar i social, i que troba el seu fonament competencial en els apartats 3 i 4 de l'article 166 de l'Estatut mateix, que atribueix a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de protecció de menors i de promoció de les famílies i de la infància.

Setena. La notícia té una durada de 2 minuts i 57 segons, i està formada per una entradeta, a plató, del presentador de l'informatiu il·lustrada amb imatges i gràfics. A continuació, el vídeo de la notícia, en què apareixen fins a vuit menors d'edat i un grup de nenes cantant, i en tots dos casos manifesten la seva opció favorable a la independència de Catalunya. Els menors no apareixen en cap moment amb la cara pixelada i se'ls identifica amb el nom de pila.

Vuitena. A l'empara del que estableix l'article 3 de la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge, el consentiment dels menors a fer declaracions públiques l'han de prestar ells mateixos si les seves condicions de maduresa ho permeten. En la resta de casos, el consentiment l'han d'atorgar mitjançant un escrit el seu representant legal, que ha de posar-ho en coneixement del Ministeri Fiscal. A l'efecte de l'aplicació d'aquest precepte, la Instrucció 2/2006, de 15 de març, sobre el fiscal i la protecció del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge dels menors assenyala que "debe constatarse que estadísticamente son escasísimos los supuestos en los que los representantes legales cumplen las prescripciones de la Ley y ponen en conocimiento del Fiscal esos consentimientos proyectados. Pese a ello, los Sres. Fiscales se abstendrán de utilizar el incumplimiento de estas exigencias formales para impugnar negocios o actos respetuosos con los intereses del menor".

Novena. Per tant, en el supòsit que es pogués considerar que els menors que apareixen al teleinformatiu *Info K* no tenen la condició de maduresa suficient que permeti l'ús de la seva imatge i que, en conseqüència, el consentiment hauria d'haver estat prestat pels seus representants legals –circumstància que previsiblement no s'ha produït–, aquest fet, per si mateix, no determinaria en cap cas, atesa la interpretació de la fiscalia transcrita més amunt, la il·legitimitat de la intromissió.

Desena. La identificació i la intervenció de diversos menors d'edat al teleinformatiu *Info K* té lloc, en els termes que indica l'Informe de l'Àrea de Continguts "[...] en un entorn familiar que fa pressuposar que hi ha consentiment de pares o tutors, [...] no vulnera la legislació que empara els menors d'edat". I, pel que fa a l'eventual afectació dels seus drets fonamentals, continua assenyalant que "Tot i que es tracta d'un fet relatiu a la seva vida privada, la participació de menors en un acte d'expressió democràtica no és susceptible d'afectar la seva reputació ni bon nom".

Onzena. Atenent les consideracions exposades més amunt, l'interès informatiu i excepcional de l'esdeveniment, així com el fet que es tracta d'una peça informativa dins d'un teleinformatiu adreçat a infants i joves, que té la voluntat d'explicar, amb un llenguatge planer i proper, notícies d'actualitat adequades a l'edat, la maduresa i el nivell cognitiu del seu públic objectiu, es conclou que l'emissió objecte d'anàlisi no vulnera cap de les previsions establertes en matèria de protecció de menors. La difusió de la imatge i de les dades (el nom de pila) que permetin identificar els menors no es pot considerar perjudicial per a l'interès del menor, ni suposa un menysteniment de la seva honra o reputació, ni és contrària als seus interessos. En aquesta mateixa línia, la sentència del Tribunal Suprem de 26 de març de 2003³ va dictaminar que "Con la noticia de interés público, que se

³ La sentència va estimar el recurs de cassació interposat per Gestevisión Telecinco contra la Sentència de la Secció 8a de l'Audiència Provincial de Madrid de 23 de maig de 1997, que va declarar al prestador de serveis i als responsables del programa *Misterios sin resolver* culpables d'una d'intromissió il·legítima en la imatge i la intimitat d'un menor. En l'entrevista el menor apareixia «en el Hospital "12 de octubre" de Madrid, donde se halla en la cama y cuenta cómo fue agredido por otros jóvenes, que le golpearon y le asestaron varios navajazos, de cuyas heridas se restablece en dicho Hospital; cuenta también que su madre le pegaba con la mano y que se marchó de casa y fue llevado a un centro de menores; a continuación, el mencionado presentador entrevista a la madre, que manifiesta que su hijo es muy agresivo, que un familiar la indujo a actuar contra la madre, que la denunció por malos tratos, que se escapaba e iba por la calle vendiendo pañuelos y que se junta con malos amigos.»

explica en la doble entrevista, quedan inmersos unos aspectos de la vida del menor, que antes se han detallado: los cuales, estima esta Sala, no atentan a la intimidad del menor; es decir, el contenido de la doble entrevista no alcanza a ser considerada una intromisión ilegítima en el derecho a la intimidad; entender otra cosa significaría dar un sentido amplísimo al concepto de "círculo íntimo".

Dotzena. Finalment, cal apuntar que aquest informe jurídic no entra a analitzar possibles qüestions relatives al fet que no es manifesti una diversitat d'opinions, atès que, tal com s'extreu de l'informe de l'Àrea de Continguts: "El fet noticiable és l'acte de celebració de la cadena humana, en conseqüència, els inserts dels participants hi són favorables. **El pluralisme informatiu només és valorable quan es tracten períodes de temps suficientment representatius**". Així doncs, es tracta d'un fet noticiable emès dins d'un espai teleinformatiu que recull, lògicament, el punt de vista, en aquest cas favorable, dels seus participants.

A més, l'Informe esmentat indica que "No es pot entendre que es vulneri el principi de veracitat de la informació, atès que l'*off* és un relat de fets objectivables que no inclou elements valoratius i les afirmacions dels menors entrevistats s'emmarquen en l'àmbit de l'opinió personal". Aquest mateix sentit és el que atribueix el mateix *Llibre d'estil* de la CCMA a l'adequació del programa *Info K* a l'estàndard comunicatiu sobre el tractament de la realitat explicada a infants i joves.⁴

Per tot el que s'ha exposat, el Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya adopta el següent

⁴ "1.4.4. La realitat explicada als infants i joves

Promovem entre els infants i els joves l'hàbit d'informar-se i l'interès per conèixer el món on viuen. Incidim especialment en el que els és pròxim i procurem vincular els continguts a la realitat del país.

Estimulem la interpretació crítica de la informació que oferim els mitjans.

En la informació dirigida als menors ens guiem pels nostres criteris d'interès informatiu. Això vol dir que les notícies seleccionades poden ser les mateixes que les d'un informatiu destinat a tots els públics o bé poden anar especialment adreçades als més joves.

Explicuem la realitat de manera comprensible i adequada a cada franja d'edat. No donem res per sabut, fem servir un llenguatge planer, pròxim al llenguatge del públic, però sense caure en incorreccions o en simplificacions excessives.

Donem presència a persones de totes les procedències i cultures perquè facin de testimonis i aportin la seva opinió, i no només com a protagonistes de la informació per raó del seu origen.

Limitem la difusió de material informatiu que contingui escenes de violència o cruesa que puguin alterar l'equilibri emocional dels infants i joves a qui es dirigeix.

Quan dins de l'horari protegit difonem continguts d'actualitat adreçats a un públic general, tenim present que entre l'audiència hi pot haver menors. Si cal, advertim prèviament que s'hi inclou material que pot ser inadequat.

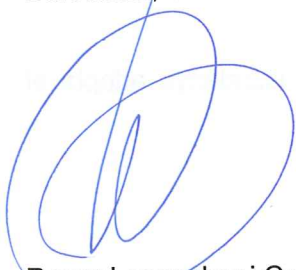
Davant l'impacte que la publicitat té sobre els menors, evitem sobredimensionar la informació sobre productes comercials.

Evitem que les informacions donin una visió unívoca dels joves i els associïn de manera reiterada a plantejaments i comportaments negatius. Quan en parlem, busquem fonts informatives entre els mateixos joves i contextualitzem la informació."

ACORD

1. Constatar que en la notícia analitzada no s'hi aprecia una vulneració del marc normatiu que empara els drets de la personalitat jurídica del menor.
2. Recordar que no es pot entendre que es vulneri el principi de veracitat de la informació, atès que l'*off* és un relat de fets objectivables que no inclou elements valoratius i les afirmacions dels menors entrevistats s'emmarquen en l'àmbit de l'opinió personal.
3. Posar de relleu que el fet noticiable és l'acte de celebració de la cadena humana, en conseqüència, els inserts dels participants hi són favorables. El pluralisme informatiu només és valorable quan es tracten períodes de temps suficientment representatius.
4. Notificar aquest Acord a Televisió de Catalunya, SA.

Barcelona, 1 d'octubre de 2013

Roger Loppacher i Crehuet
President

Daniel Sirera Bellés
Conseller secretari